

Зелената агенда за Западен Балкан како поттик за заштита на водите во Северна Македонија

Одговори на прашања поставени до министерот Насер Нуредини

1. Дали ќе поддржите формирање на Агенција за управување со водите, како начин за поефикасно управување со водите?

- Ставот на Министерството во однос на ова прашање е споделен повеќе пати со јавноста од страна на министерот Нуредини, а ставот е поддршка за формирање на Агенција за животна средина која ќе ги спроведува оперативните работи, а Министерството да ја остварува улогата на креатор на политики и на правната регулатива во областа.

2. Кога колекторскиот систем на Охридско Езеро ќе биде целосно saniран?

- За предвидените активности е надлежно претпријатието „Колекторски систем“.

3. Дали размислувате да ѝ предложите на Владата прекинување на субвенциите за мали хидроцентрали во Македонија?

- Стратешките определби во однос на стимулирањето на обновливи извори на енергија се дефинираат на ниво на Влада. Во согласност со Законот за енергетика, од страна на Владата на Република Северна Македонија во 2019 година е донесена Уредба за мерките за поддршка на производството на електрична енергија од обновливи извори на енергија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 29/19) со која се предвидени повластени тарифи за хидроелектраните до 10 МШ, како обновливи извори на енергија. За сите прашања во однос на прописите кои произлегуваат од областа на енергетика, треба да се произнесе Министерството за економија.

4. Дали се заложувате изготвувањето на извештајот за спроведувањето на Архуската конвенција и нејзините три столба, кој треба да го поднесете оваа година, да биде спроведено во инклузивен процес со вклучување на сите засегнати страни?

- Да, изготвувањето на Извештајот за спроведување на Архуската конвенција и нејзините три столба секогаш било во инклузивен процес. Оваа година во изработката е вклучен и Архус центарот во РСМ. Нацрт-извештајот јавно се објавува

на веб страницата на Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП), се информира засегнатата јавност за достапноста на истиот, и дадена е можност да се доставуваат коментари во рок од 30 дена, по што коментарите се разгледуваат и се постапува по нив.

5. Дали државата ќе воведо регистар на бунари кога станува збор за неконтролирано исцрпување на водите, вклучително и за Преспанско Езеро

- Министерството за животна средина и просторно планирање со поддршка на швајцарската влада започна со имплементација на Проектот за изработка на национален регистар на подземни води. Со воспоставување на Националниот регистар на подземни води ќе се обезбеди одржливо управување, вклучително и идентификација, употреба, заштита и следење на подземните води на национално ниво на целата територија на државата. Исто така, во рамки на проектот ќе се пристапи кон собирање податоци, валидација, заштита, обработка и споделување на податоци помеѓу различни организации, и известување. Имплементацијата на Националниот регистар на подземни води е од страна на конзорциумот Intelligent Network Solutions (INS) и Градежен институт Македонија (ГИМ), а како соработник во проектот со свои експерти е вклучена ЕВР од Швајцарија. Активностите од овој проект предвидено е да траат од ноември 2020 година до ноември 2022 година. Системот ќе биде опслужуван и управуван од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) кое ќе биде главен краен корисник на системот и главен соработник во имплементација на проектот.

6. Со кои политики МЖСПП ги заштитува водите за земјоделството, вклучително нивното прибирање и управување, и квалитетот на водите во земјоделството?

- Основен законски пропис со кој е МЖСПП има надлежност и постапува е Законот за водите ("Службен весник на Република Македонија" бр. 87/08) и подзаконските акти донесени врз основа на Законот за води. Законот за водите е рамковен закон кој ги регулира основните принципи и начела за управување со водните ресурси. Законот е направен според теркот на западноевропските закони, со цел да се воспостави една општа правна рамка за регулирање на областа на управување со водите на интегриран и сеопфатен начин. Притоа управувањето со водите ги опфаќа сите мерки и активности за рационално и ефикасно користење на водите за сите сектори вклучително и земјоделството, одржливиот развој на водните ресурси,

заштита на водите и заштита од штетно дејство на водите. Потребата од интегриран пристап при спроведување на законската регулатива произлегува и од фактот што аспектите на управувањето и аспектите на заштитата се суштински поврзани и истите не можат да се регулираат одделно, без да се води сметка за нивната меѓусебна поврзаност. Така е во случајот на заштита на водите од земјоделство и во обезбедување на исправна вода за соодветната намена. МЖСПП во спроведување на постапките се фокусира врз три области и тоа: користење на водите за намената земјоделство преку издавање на Дозволи за користење, заштита на водите и контрола на загадувањето, преку издавање на Дозволи за испуштање на отпадни води и заштита од штетното дејство на водите преку оперативни планови за заштита од штетно дејство, кои ги подготвуваат општините и водостопанството.

7. Кој е вашиот став за иницијативата по примерот на Словенија правото на вода и санитација да биде уставно гарантирано право

- Согласно одредбите од Законот за водите, во членот 6 е дефиниран правниот режим на водите, каде водите, како добра од општ интереси се во сопственост на Република Северна Македонија и уживаат посебна заштита на начин и под услови определен со Законот за водите. Притоа, водите не се предмет на право на сопственост на физички и правни лица, без оглед на правниот режим на земјиштето на коешто се наоѓаат. На глобално ниво, МЖСПП работи на спроведување на светските глобални политики за води, спроведување на Агендата за одржлив развој 2020, односно на следење и постигнување на Стратешките развојни цели – конкретно Цел 6 – Вода и санитација.

Истовремено се работи и на ратификација и спроведување на Протоколот за вода и здравје, кој е меѓународен договор во рамките на Конвенцијата за заштита и користење на прекуграчните водотеци и меѓународните езера (Хелсинки, 17 март, 1992) која што е ратификувана од наша страна во октомври 2015 година. Главната цел на Протоколот е да се заштити човековото здравје и благосостојба преку подобро управување со водите, вклучително и преку заштита на водните екосистеми, како и спречување, контрола и намалување на болести поврзани со водата.

8. Охрид SOS препорачува интегрирано управување со целиот УНЕСКО Регион, а не парцелизацијана екосистемот Екосистеми не маат административни граници неопходно е интегрирано управување. Во таа насока, дали сметате дека

десктоп анализа од само неколку месеци е доволна научна основа за соодветна валоризација на природните вредности на најстарото езеро во Европа и едно од најстарите езера во светот, старо милиони години?

- Со целиот УНЕСКО Охридски Регион се управува преку Планот за управување со Светското природно и културно наследство на Охридскиот Регион со Акциски план (2020 - 2029).

Изработка на Студија за валоризација и Нацрт-План за управување со Споменикот на природата Охридско Езеро се активности во рамки на тековниот ГЕФ/УНЕП проект: "Постигнување на заштита на биолошката разновидност преку создавање и ефикасно управување со заштитени подрачја и интегрирање на биолошката разновидност во планирање на користење на земјиштето" (СТАР 5).

Студијата за валоризација за Охридско Езеро се изработува од страна на Регионалната канцеларија на Меѓународната унија за заштита на природата за Источна Европа и Централна Азија (IUCN ECARO) во соработка со МЖСПП и УНЕП, а со учество на меѓународни и национални експерти. Меѓународната унија за заштита на природата за Источна Европа и Централна Азија IUCN ги применува најдобрите меѓународни стандарди за заштитени подрачја, вклучувајќи ги и сопствените светски упатства за најдобри практики за заштитени подрачја. Во рамки на изработката на Студијата земени се предвид сите претходни научни истражувања на биодиверзитетот за Охридско Езеро од национални и меѓународни институции и научни експерти. Самиот факт што Студијата за валоризација и Нацрт-План за управување со Споменикот на природата Охридско Езеро го изработува најдобрата светска организација за заштита на природа, Меѓународната унија за заштита на природата за Источна Европа и Централна Азија IUCN, е доказ дека нашата држава има сериозен пристап за валоризација на природните вредности на Охридско Езеро. Во рамки на изработката на Студијата за валоризација за Охридско Езеро, во втора фаза, планирано е да има истражувања на терен на клучни живеалишта и видови од национално значење и значење на ниво на ЕУ, со вклучување на релевантни научни и државни институции и експертски еколошки невладини организации со искуство во истражување на биолошката разновидност.

9. Зошто се одолговлекува постапката за прогласување на Охридско Езеро и СтуденчишкоБлато за Рамсар подрачје? До каде е процесот во моментот? Колку времеќе биде потребно по одобрувањето од страна на Рамсар за македонските власти да го прогласат Рамсарското подрачје?

- Владата на 17 ноември 2020 година ја одобри апликацијата за номинирање на Охридско Езеро и Студенчишкото блато во Светската Рамсар Листа. Министерство за надворешни работи преку Постојана мисија на Република Северна Македонија при Обединети Нации во Женева ја достави апликацијата за номинирање на Охридско Езеро до Секретаријатот на Рамсарската конвенција на 15 февруари 2021 година. Исто така, на барање на Секретаријатот на Рамсар, апликацијата е прикачена на нивниот РСИС, за кое се очекуваат коментари. Одобрувањето на апликацијата за номинирање на Охридско Езеро и Студенчишкото блато за место во Светската Рамсар Листа зависи од Секретаријатот на Рамсар..

10. Како планирате да се справите со внатрешните влијанија како што е случајот со поранешниот советник Нефи Усеини и дивоградбите на охридското крајбрежје? Дали постојат внатрешни механизми за санкционирање на однесувањето на партиските функционери?

11. Ве молиме за информација за тоа до каде е реализацијата на проектот за пречистителна станица во Битола.

- Техничката и тендерска документација за проектот за изградба на станица за пречистување на отпадни води и рехабилитација и надградба на канализационата мрежа во Битола е во фаза на ревидирање. Се планира тендерот да биде објавен во април 2021 година. Договорот за градба се планира да се склучи до декември 2021 година.

12. Дали Имате евиденција со колку хидролози располага државата, вработени во институтците и надвор од институциите?

- Министерството не располага со таков вид на податок, но се надеваме дека по спроведување на Пописот 2021, државата ќе обезбеди релевантни податоци

13. Во која фаза на реализација е изработката на правилникот за одредување на заштитни зони околу изворите за водоснабдување?

- Правилникот е изработен од страна на работна група, каде беа вклучени повеќе институции, меѓу кои се: МЖСПП, Министерство за здравство, Институт за јавно здравје, Управа за хидрометеоролошки работи, Хидробиолошки завод Охрид, и др. релевантни институции. Истиот е подготвен и доставен до Министерство за здравство за негово доставување до Владата на РСМ со цел негово донесување.